Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

7.10.2024

VN/3772/2024
VN/3772/2024-MMM-7

Maa- ja metsätalousvaliokunta 08.10.2024

HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Asiantuntijalausuntona koskien hallituksen esitystä 109/2024 vp eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025 esitämme maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta seuraavaa.

Yleisesittely

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2,6 mrd. euroa, jossa on vähennystä 33,6 milj. euroa verrattuna vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon. Määrärahatasot politiikkalohkoittain ovat:

(1 000 euroa)		TA2024	TAE2025	%-osuus	Muutos €	Muutos %
30.01.	(Kasvutoimet), hallinto ja tutkimus	146 539	161 804	6 %	15 265	10 %
30.10.	Maaseudun kehittäminen	486 741	481 545	18 %	-5 196	-1 %
30.20.	Maa- ja elintarviketalous	1 770 679	1 736 836	66 %	-33 843	-2 %
30.40.	Luonnonvaratalous	190 385	180 775	7 %	-9 610	-5 %
30.64.	Metsähallitus	7 244	7 090	0 %	-154	-2 %
30.70.	Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen	53 163	53 085	2 %	-78	0 %
	Yhteensä	**2 654 751**	**2 621 135**	**100 %**	**-33 616**	**-1 %**
12.30.	**Tulot yhteensä**	**916 207**	**899 611**		**-16 596**	**-2 %**
	josta tulot EU:lta	*882 365*	*865 295*	*96 %*	*-17 070*	*-2 %*

Kasvutoimien, hallinnon ja tutkimuksen määrärahat kasvavat 15,3 miljoonalla eurolla 161,8 miljoonaan euroon vuoden 2024 talousarvioon verrattuna. Muutos johtuu pääosin hallituksen keväällä 2024 päättämistä panostuksista viennin edistämiseen, biotalouden huoltovarmuuden ja arvonlisän kehittämiseen sekä Jokioisten kotieläintuotannon infrastruktuurin uudistamiseen.

Maaseudun kehittämisen (luku 10) sekä maa- ja elintarviketalouden (luku 20) määrärahoista pääosa liittyy vuonna 2023 käynnistyneeseen Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 toimeenpanoon Manner-Suomessa. Toimenpiteiden määrärahat on budjetoitu CAP-suunnitelman rahoitussuunnitelman mukaisesti ottaen huomioon pääministeri Orpon hallitusohjelman säästöt.

Maaseudun kehittämisen määrärahat vähenevät 5,2 milj. eurolla 481,5 milj. euroon. Muutos johtuu tuki- ja korvausjärjestelmien määrärahojen muutoksista, kertaluonteisten määrärahojen poistumisesta sekä hallituksen keväällä 2024 päättämistä lisätoimenpiteistä. Maaseudun kehittämisen tavoitteena on maaseutualueiden potentiaalin hyödyntäminen sekä elinvoimaisuuden lisääminen kestävällä tavalla. Maaseudun kehittämisen tavoitteita tuetaan mm. maaseudun yritystukien, tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä neuvonnan avulla.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

Maa- ja elintarviketalouden määrärahoiksi ehdotetaan 1,74 mrd. euroa, joka on 33,8 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2024 varsinaisessa talousarviossa. Muutos johtuu pääosin hallitusohjelmassa päätetyn alueellisen ja paikallisen maaseudun kehittämisen säästön toimeenpanoon liittyvistä muutoksista sekä ravinnekierrätyksen edistämiseen biokaasutuotannolla osoitetun määrärahan päättymisestä. Luvun määrärahoin parannetaan biotalouteen ja ruokaan perustuvien liiketoimintojen kestävää ja kilpailukykyistä kasvua sekä turvataan vastuullisella toiminnalla ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta.

Luonnonvaratalouden ja Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat vähenevät 9,8 milj. eurolla 187,9 milj. euroon vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Vähennykset johtuvat pääosin hallitusohjelman mukaisista sopeutustoimista. Luonnonvaratalouden muodostavat kala-, riista-, metsä- ja vesitalous sekä yleiset luonnonvara-asiat. Luonnonvaratalouden tavoitteena on uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hoito ja käyttö sekä niihin liittyvien riskien hallinta. Määrärahoilla turvataan huoltovarmuutta, korvataan uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä, luodaan edellytyksiä luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvalle kilpailukykyiselle yritystoiminnalle, sovitetaan yhteen luonnonvarojen käytön ja suojelun tarpeet sekä luodaan hyvinvointia luonnon virkistyskäytön avulla.

Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen -luvun määrärahat vähenevät 0,08 milj. eurolla 53,1 milj. euroon vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Maaomaisuuteen, osakehuoneistoihin ja peruspaikkatietoihin liittyvät tehtävät ja palvelut turvaavat osaltaan omistusta ja kansallista vakuusjärjestelmää sekä palvelevat digitalisoituvan yhteiskunnan tietotarpeita. Paikantamisen perustan ylläpidolla ja kehittämisellä turvataan paikkatietojen hyödyntämistä koko yhteiskunnassa. Toimintamenot sisältävät EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelmasta rahoitettavan huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen kehittämisen.

Keskeiset muutokset luvun 10 (maaseudun kehittäminen) ja luvun 20 (maa- ja elintarviketalous) määrärahoissa

Maaseudun kehittämisen sekä maa- ja elintarviketalouden tavoitteita edistetään CAP-suunnitelman toimenpitein. CAP-suunnitelman päätavoitteita ovat aktiivisen ruuantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus sekä uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen. CAP-suunnitelman tukimuotoja täydennetään kansallisella tuella. Toimenpiteiden määrärahat on budjetoitu rahoitussuunnitelmien ja tukiohjelmien etenemisen mukaisesti seuraaville momenteille:

30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset
30.10.41 Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki
30.10.43 Eläinten hyvinvointikorvaukset
30.10.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen
30.20.40 Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki
30.20.41 EU-tulotuki ja EU-markkinatuki
30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit
30.20.44 Luonnonhaittakorvaukset

Maaseudun kehittämisen 28,1 miljoonan euron hallitusohjelmasäästöt mom. 30.10.64 (EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen) toteutetaan CAP-suunnitelman tavoitteita vaarantamatta. Leikkauksen toimeenpanoon liittyy kehyspäätöksessä päätettyjä eräitä CAP-suunnitelman momenttien välisiä määrärahasiirtoja momenttien 30.20.43 ja 30.20.44 sekä 30.10.64 välillä. Tätä ovat edeltäneet vuoden 2024 toisessa lisätalousarviossa toteutetut uudelleenbudjetoinnit momenteilla 30.20.43 ja 30.20.44. Muutokset on toteutettu vuosien 2021-2027 rahoituskauden kokonaisrahoituksen rajoissa ja niillä varmistetaan hallitusohjelman säästön toteuttaminen CAP-suunnitelman 2023-2027 tavoitteet huomioiden ja EU-rahoituksen tuloutuminen Suomelle varmistaen. Muutoksilla ei ole vaikutusta ruuantuotannon tukien määrään.

Luopumistukiin ja eläkkeisiin (mom. 30.10.42) tarvittava määräraha on mitoitettu Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen arvioon perustuen (alenema 1,9 milj. euroa vuoteen 2024 verrattuna).

Maatalouden neuvontapalveluiden ja eräiden muiden kehittämishankkeiden määrärahatasoksi ehdotetaan 4,076 milj. euroa, mikä on 1,15 milj. euroa vuotta 2024 vähemmän. Alenemasta 0,87 milj. euroa on kertaluonteisten lisäysten poistoa ja 0,28 milj. euroa kevään 2024 kehysriihen lisäsäästöjen kohdennusta. Momentille sisältyy 1,0 milj. euron hallitusohjelmasäästö vuodesta 2024 alkaen.

Porotalouden edistämisen momentin (30.10.51) määräraha alenee yhteensä 0,346 milj. euroa, jossa on huomioitu vuodelle 2024 osoitettu kertaluonteisen 0,446 milj. euron määrärahalisäyksen poistuminen (valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen rakentaminen) ja 0,1 milj. euron lisäys liittyen poroesteaitojen hallinointiin liittyviin valtion menoihin.

Hevostalouden edistämiseen (mom. 30.10.54) on kohdennettu 8,5 milj. euron valtioavustussäästö. Yhdessä toimialan kanssa etsitään ratkaisuja määrärahan alenemisen vaikutusten lieventämiseksi.

4H-toiminnan valtionavustuksen määrä (mom. 30.10.55) alenee 0,15 milj. eurolla, mikä johtuu kertaluonteisen lisäyksen poistosta. Talousarvioesityksen määräraha on vuoden 2024 talousarvioesityksen tasoinen.

Ruokaviraston toimintamenot (mom. 30.20.01) alenevat 0,764 milj. eurolla vuoteen 2024 verrattuna. Määrärahatasoon vaikuttavat muun muassa momentille sisältyvän tietojärjestelmien kehittämishankkeiden rahoituksen suunnitelman mukainen väheneminen lähes 1,3 milj. eurolla sekä VM:n tuottavuusmäärärahan toimeenpanomallin muutos (käyttö- ja kirjausoikeuden käyttöönotto). Toiminnan vahvistamiseen osoitetun määrärahan taso alenee 0,9 milj. eurolla olleen 4,1 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaiset tuottavuustoimenpiteet pienentävät määrärahaa 0,74 milj. eurolla. Kevään 2024 kehysriihen lisäsäästöjen ja Ruokaviraston uusien EU-tehtävien (metsäkatoasetus, NIS2- ja CER-direktiivit) lisäresurssoinnin yhteisvaikutuksena ehdotetaan siirrettäväksi Ruokavirastolle 1,5 milj. euron määräraha maa- ja metsätalousministeriön toimintamenoista (mom. 30.01.01). EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallisen vastinrahoituksen määrää ehdotetaan lisättäväksi nettomääräisesti noin 0,45 milj. euroa.

Ruokaketjun kehittämisen momentille (30.20.47) ehdotetaan noin 4,6 milj. euron määrärahaa, mikä on 1,7 milj. euroa vuotta 2024 vähemmän. Aleneman taustalla on hallitusohjelman mukaisten elintarvikemarkkinatoimien lisärahoituksen pieneneminen

Maatalousneuvos Esa Hiiva

Jakelu Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta